

Scenariusz lekcji muzealnej w Muzeum Oświaty w Bydgoszczy [2]

Miejsce:

Muzeum Oświaty w Bydgoszczy

Przy Wojewódzkiej Bibliotece Pedagogicznej w Bydgoszczy

ul. M. Skłodowskiej-Curie 4

czas: 1 godzina

Temat: *Tajne nauczanie w latach 1939-1945*

Cele:

- przedstawienie młodzieży szczególnie trudnej sytuacji nauczycieli, którzy na terenach wcielonych do Rzeszy z narażeniem życia podjęli się prowadzenia kompletów tajnego nauczania,
- znaczenie ich pracy w walce z wynarodowieniem młodzieży polskiej
- poprzez wzorce osobowe nauczycieli czasów wojny budzenie szacunku dla ludzi, którzy zarówno dawniej jak i dzisiaj traktują nauczanie i wychowanie młodzieży jako coś więcej niż zawód

Wiadomości:

Uczeń powinien zrozumieć:

- znaczenie pojęć: Generalna Gubernia, ziemie wcielone do Rzeszy, tajne komplety, niemiecka lista narodowościowa, Tajna Organizacja Nauczycielska, Sondergericht
- na czym polegała szczególna sytuacja ludności polskiej na terenach wcielonych do Rzeszy

Uczeń powinien zapamiętać:

- nazwiska kilku nauczycieli tajnego nauczania Wł. Karowskiej, W. Felchnerowskiej, J. Świetlik
- jak zostały administracyjnie podzielone przez okupanta ziemie polskie

Umiejętności:

Uczeń powinien potrafić:

- prawidłowo operować poznanymi pojęciami
- wyjaśnić jaki był cel ograniczenia młodzieży polskiej możliwości nauki tylko do poziomu podstawowego
- wyjaśnić dlaczego akcja tajnego nauczania była znacznie trudniejsza na terenach wcielonych do Rzeszy

Środki dydaktyczne:

- eksponaty zgromadzone w sali muzealnej (plansze, dokumenty, zdjęcia)

Metody:

- słowne: opowiadanie, pogadanka
- problemowa (próba odpowiedzi na pytania postawione przez nauczyciela)
- oglądowe: pokaz

Forma pracy:

- nauczanie grupowe, zajęcia pozaszkolne w sali muzealnej

Tok lekcji

<p>1. Bydgoska oświata przed II wojną światową Nauczyciel na podstawie o publikowanych danych podaje:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ liczbę szkół w Bydgoszczy,▪ liczbę nauczycieli,▪ liczbę uczniów. <p>2. Wybuch wojny i organizacja szkolnictwa przez władze okupacyjne</p> <ul style="list-style-type: none">▪ jaki był podział administracyjny ziem polskich w czasie okupacji▪ nauczyciel przedstawia działalność sądu specjalnego tzw. Sondergerichtu będącego jednym z głównych narzędzi realizacji polityki eksterminacji- zmiana nazw ulic oraz wysiedlanie Polaków z centrum miasta, wprowadzenie tzw. „listy narodowościowej” całkowita likwidacja instytucji i organizacji polskich▪ zarządzenia władz niemieckich z 8 i 22 września o likwidacji szkół polskich,▪ niemieckie szkoły dla dzieci polskich,▪ ograniczenie dzieciom polskim możliwości wykształcenia jedynie do stopnia podstawowego <p>3. Organizacja ruchu tajnego nauczania</p> <ul style="list-style-type: none">▪ nauczyciel przedstawia sylwetki nauczycieli najbardziej zaangażowanych w akcji tajnego nauczania (W. Karowska, J. Świetlik, M. Burska Z. Moroz) zwraca uwagę na wkład harcerek - nauczyciel prezentuje zgromadzone eksponaty (wspomnienia uczniów p. Karowskiej, książkę pracy p. Świetlik, list do p. Kotowskiego, kartkę z elementarza, zapoznaje uczniów z zasadami konspiracji, których przestrzegali uczestnicy tajnych kompletów <p>4. Pokaz prezentacji multimedialnej „W hołdzie nauczycielom czasów wojny”</p> <p>5. Podsumowanie</p> <p>6. Zadanie po zajęciach:</p>	<p>Uczniowie poznają podstawowe dane dotyczące sytuacji szkolnictwa w Bydgoszczy przed wybuchem wojny</p> <p>Uczniowie na podstawie posiadanych już wiadomości odpowiadają na pytanie</p> <ul style="list-style-type: none">- na podstawie wypowiedzi nauczyciela uczniowie poznają szczególne formy traktowanie przez okupanta ludności polskiej na ziemiach wcielonych do Rzeszy <p>Odczytują tekst zarządzeń uczniowie po obejrzeniu podręczników niemieckich dla dzieci polskich, protokolarza rady pedagogicznej szkoły na Okolu odpowiadają na pytanie : jaki cel chcieli osiągnąć okupanci ograniczając polakom możliwość nauki ?</p> <p>po obejrzeniu eksponatów uczniowie odpowiadają na pytania:</p> <ul style="list-style-type: none">- kto uczył?- jakich przedmiotów?- w jakich warunkach ?- jakie konspiracyjne zasady zapewniały bezpieczeństwo? - jakie konsekwencje groziły w razie wpadki? <p>po obejrzeniu prezentacji uczniowie odpowiadają na pytania</p> <ul style="list-style-type: none">- jakie motywy kierowały osobami podejmującymi tajne nauczanie?- jakie znaczenie miała ich praca ?- czy warto uczyć się w czasie wojny? <p>- rozwiń sformułowanie „ławka szkolna jednym z frontów II wojny światowej”</p>
--	---

Komentarz

Scenariusz lekcji muzealnej zgodny jest z aktualnie obowiązującą podstawą programową nauczania historii, przeznaczony dla uczniów gimnazjów i szkół ponad gimnazjalnych. Może być wykorzystany także w ramach zajęć ścieżek edukacyjnych (np. edukacja regionalna) oraz różnych form zajęć pozalekcyjnych (np. Młodych Miłośników Bydgoszczy). Lekcja przeprowadzana jest w sali Muzeum Oświaty w Bydgoszczy, która jest stałym elementem ekspozycji. Jej wyposażenie stanowią wyłącznie eksponaty dotyczące dziejów bydgoskiej oświaty w latach II wojny światowej. Ze względu na szczególny wystrój zwana jest „czarną salą”. Prezentowane treści podkreśla specjalne oświetlenie, co sprzyja stworzeniu atmosfery skupienia i powagi. Zajęcia przeprowadzają pracownicy Muzeum, nauczyciele historii z wieloletnią praktyką i doświadczeniem pedagogicznym. Możliwe jest, w porozumieniu z pracownikami Muzeum włączenie się nauczyciela (opiekuna grupy) w tok zajęć. Ze względu na niewielką powierzchnię pomieszczenia w zajęciach mogą brać udział jednorazowo maksymalnie 30 osobowe grupy.

Opracowanie mgr Ilona Wierzbowska
Kierownik Muzeum Oświaty w Bydgoszczy
Październik 2009